

JOSEF KOUTECKÝ založil českou dětskou onkologii, za jeho kariéry vystoupala úspěšnost léčby nádorových nemocí u malých pacientů prakticky z nuly na 83%! Uznávaný lékař ani v 85 letech nepolevuje v pracovním nasazení.

Mám obavu o tuto civilizaci

PETR ANDREAS

Cílevědomý profesor zachránil život tisícovkám českých dětí. Dostal nápad (založit u nás neexistující obor dětské onkologie), příležitost (získal souhlas šéfa Kliniky dětské chirurgie profesora Kafky) a obojí dovedl mistrně využít, překážkám navzdory.

„Počátky mé práce provázely pochybnosti kolegů. Slyšával jsem úvahy typu: Nemá to cenu, vždyť všechny ty děti tak jako tak zemřou,“ vzpomíná zakladatel české dětské onkologie Josef Koutecký. „A já jsem si naopak kladl otázku: Proč by měly české děti nemocné nádory umírat, když na západ o nás už vznikaly jednotky dětské onkologie a přinášely výsledky?“

Energie a nadšení jej provázejí celý život. „V šestnácti letech jsem propadl zájmu o biologii, od té doby pro mne neexistovala jiná alternativa než být lékařem. Byl jsem ohromně šťastný, když mi otec po válce obstaral mikroskop. Byli jsme chudí, dodnes nechápu, kde na něj sehnal peníze, a navíc nebylo nic k dostání. O sobotních poledních večerech jsem se procházel okolo ústavů na Karlově náměstí, a nemocnice na Karlově náměstí, abych přičichl k tamější atmosféře.“

Ovšem pohltil ho ještě jiný svět

– umělecký. Vstup do lékařova pražského bytu vede skrze rozsáhlou knihovnu, návštěvník se ocitne v jakémsi soukromém muzeu a galerii. „Umění mě oslovovalo od dětství, s přibývajícím věkem stále víc. Miluju hudbu, den bez hudby je pro mne chudší. Pojímal jsem život ze široka, nejen s klapkami oboru na očích. Umění je pro mě inspirací zdaleka nejen v medicíně.“

Pane profesore, jaké největší mýty si lidé spojují s nádory?

Nádorová onemocnění provázela lidstvo po tisíciletí a představuje o jejich nevléčitelnosti, neodvratné smrti, utrpení, zohyzdění byla opodstatněná. To dnes už neplatí. V současnosti onemocní nádorem v průběhu života každý třetí člověk žijící v rozvinutých zemích. Velké množství je přitom vyléčitelných či se s nimi dá dlouhodobě přezít. A navíc je nesmysl někomu říkat, že má „rakovinu“. Ten termín z vícero důvodů nesnáším.

Čím vás to slovo tak dráždí?

Shrnout několik set biologicky odlišných onemocnění do jednoho pojmu je nesmyslné. Máte-li karcinom kůže, je z 99 a půl procenta vyléčitelný, zatímco šance na vyléčení karcinomu slinivky břišní nebo glioblastomu mozkového kmene je takřka nulová. Psychicky labilní jedinec může po informa-

ci, že má rakovinu, jednat neadekvátně, ačkoli jeho prognóza je dobrá. Navíc kromě zmíněného je už od Hippokratových dob symbolem nádorového onemocnění krab, tedy zvíře jiné než rak. Takže i ze zoologického pohledu je tento termín nesmyslný. Ovšem zbavit širokou laickou veřejnost dávného mýtu jen nesnadné.

Udržujete si v 85 letech stále krok s nejnovějším vývojem poznání v oboru?

Účastním se běžného chodu kliniky – hlášení, rentgenových vizit, seminářů –, sám už neléčím, ani nestuduji. To dnes už není možné, ta kvanta informací bych nezvládl. Předávám studentům letité klinické zkušenosti a snažím se jim nastínit základní poslání a povinnosti medicíny, nejen onkologie.

Jak se proměnily vaše pracovní návyky?

V zásadě zůstávají stejné. Jsem mužem řádu, pilným, pracovitým až puntičkářským. Ovšem pětadesát let je znát. Dřív jsem byl schopen psát do jedné do dvou do noci; jindy nebyl čas, byl jsem stále v práci. O víkendech jsme se nasnídali a já šel pracovat. Moje žena byla velmi tolerantní. Teď se mi lépe pracuje dopoledne, s přibývajícím dnem ochabují. V noci špatně spím, už nejsem schopen nic kloudného dělat, a to bych po-

Josef Koutecký

Narozen 31. srpna 1930 v Praze. V roce 1955 vystudoval Fakultu dětského lékařství Univerzity Karlovy. V roce 1957 nastoupil na Klinikou dětské chirurgie Fakultu dětského lékařství UK a Nemocnice Na Karlově, kde se od roku 1964 specializoval na dětskou onkologii. Profesní život po roce 1978 strávil v pražské nemocnici Motol, kdy byl jmenován příměrem onkologického oddělení a v roce 1983 přednostou Kliniky dětské onkologie. Jmenovaci řízení profesorem v oboru onkologie (prvním v republice) úspěšně zakončil v roce 1987. V letech 1990–1997 a 2000–2006 byl děkanem 2. lékařské fakulty UK, 1997–2000 prorektorem pro vnější vztahy Univerzity Karlovy. Obdržel přes 50 ocenění, naposledy Ioni Cenu Neuron za přínos světové vědě. Vedle stovek odborných publikací, sedmi odborných monografií, tří učebnic a několika nemedicinských knih je autorem knih pohádek. Životem ho provází láska ku Praze, ke zvířatům, ke starožitnostem, k výtvarnému umění a k hudbě. Byl členem rady Národního divadla, Národní galerie, českého spolku grafiků Hollar a je členem rady Českého spolku pro komorní hudbu.